Yaşa, benim Halkım!

Ana Sözü

ANA SÖZÜ 1988

www.anasozu.com

№ 03-04 (862-863) | 27 Küçük ay (fevral) 2025 | Paası - 9 ley 00 bani

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” –

Gagauzluu, Gagauz kulturasını, folklorunu hem dilini koruyan hem onnarın derinniini ortaya koyan bir kulturalı HAZİNE

Küçük ayın (fevral) 19-da Komrat Kutura Evindä yapıldı prezentaţiya TİKA yardımınnan tiparlanan Gagauz dilindä baş nasaatçıykası İvanna Dimitrievna ZANETin kanadı altında olan hem Akademik Todur ZANETin tarafından düzennenän hem da 2024-cü yılın Canavar ayında (oktäbri) çıkan 6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmaya. Bu Sözlüün prezentaţiyasını ortak hazırladılar Gagauziyanın kultura Upravleniyası hem Gagauziyanın üüredicilik Upravleniyası hem da onnarın zaametçileri.

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmasının prezentaţiyası başladı Todur ZANETin “Atılma dilindän, Halkım!” peetindän, angısını pek duygulu okudu Kıpçak küüyün Semçn Baranovskiy adına lişeyinin 3-cü klasta üürencisi Nikita KOLİOGLU.

Önemni hem zengin olan Sözlüün prezentaţiyasına katıldılar hem orada kutlama sözlerini tuttular Gagauziya Başkankası Evgeniya GUŢUL, Gagauziya Halk Topluşun Başı Dimitriy KONSTANTİNOV, *4-cü sayfada*

Kultura herzaman durêr politikadan yukarda hem politikanın üstündä

Küçük ayın (fevral) 13-dä Moldova kultura ministrusu Sergiu PRODAN kendi iş odasında görüştü gagauz yazıcısınnan, Akademiklän Todur ZANETlän.

Moldova kultura ministrusunnan görüşmedä Akademik Todur ZANET, TİKA Başkan yardımcısı Dr. Mahmut ÇEVİKin Mihail ÇAKİR adına bibliotekanın yortulu açılış sırasında verilän sözünü erinä getireräk, baaşladı Moldova kultura ministrusuna Sergiu PRODANa TİKA yardımınnan tiparlanan kendisinin hazırladıı 6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük”ü hem şükür etti Sergiu PRODANa Kişinevda Mihail ÇAKİR adına bibliotekanın önündä Mihail ÇAKİRin byustunu koymakta yardımnar için.

Kendi tarafından ministru Sergiu PRODAN saa ol etti bu paalı baaşış için hem şükür etti TİKA Başkan yardımcısı Dr. Mahmut ÇEVİKä bu gözäl jest için. Ayırıca kultura ministrusu şükür etti TİKAya memleketimizdä ömürä geçirilän kultura proektları için hem umut etti, ani ileri dooru da Moldova kultura ministerlii hem TİKA arasında işbirlii ilerleyecek.

Bundan kaarä buluşmada urgulandı, ani kultura herzaman durêr politikadan yukarda hem politikanın üstündä. Bu çerçevedä görüşüldü kulturaylan ilgili başka soruşlar da.

Türkiye Jandarma hem Moldova Karabinerleri arasında Memorandum

Küçük ayın 14-dä Türkiye Kişinev Büükelçisi Uygar Mustafa SERTEL hem Türkiye içişleri danışmanı polkovnik Ali Abbas EYYÜPOĞLU Moldova Karabinerleri Baş komandiri brigada generalı Dumitru SKURTU (SCURTU)ylan buluştular.

Buluşmada Büükelçi Uygar Mustafa SERTEL hem polkovnik Ali Abbas EYYÜPOĞLU brigada generalı Dumitru SKURTUylan Türkiye Jandarma Baş komandirliinnän hem Moldova Karabinerleri Baş inspekţiyası arasında işbirliin kaavileşmesi için görüştülär. Görüşmenin sonunda bu iki kuruluş arasında “Üüredicilik uurunda annaşmak hem işbirlii Memorandumu” imzalandı.

2025-ci yıl Gagauziyada “Enseyişin 80-ci yıldönümü” yılı bildirildi

Büük ayın (yanvar) 22-dä olan toplantısında Gagauziya İspolkomu aldı karar, ani 2025-ci yıl Gagauziyada “Enseyişin 80-ci yıldönümü” yılı bildiriler.

Gagauziya Başkankası Evgeniya GUŢUL urguladı, ani 2025-ci yıl Gagauziyada “Enseyişin 80-ci yıldönümü” yılı bildirmää deyni sebeplerindän birisi – karşı koymaa istoriya uurunda yalancılaa, ani bitki vakıtlar II-ci Dünnää cengi için ortaya atılêrlar hem vermemää kolaylıını faşizma enidän başını kaldırsın.

Neettä var “Enseyişin 80-ci yıldönümü” yılında Gagauziyada türlü kultura hem aydınnadıcı sıralar düzennemää, veterannarlan buluşmaklar hem konuylan ilgili lekţiyalar yapmaa.

Küçük ayın (fevral) 2-dä Komratta “Gagauziyanın halk birlii günü” bakıldı

Esaba alarak 2014-cü yılın Küçük ayın (fevral) 2-dä Gagauziyada yapılan Konsultativ Referendumun sonuçlarını, artık ikinci yıl sıravardı, Küçük ayın (fevral) 2-dä Komratta “Gagauziyanın halk birlii günü” bakılêr.

Bu yıl da, nicä dä bıldır, “Gagauziyanın halk birlii günü” Komratta düzennenän hem Gagauziyanın Kişinev tarafı olan sınırlarına etişän Gagauz Respublikasının, Gagauziyanın hem Moldovanın Bayraklarınnan donadılmış avtoprobegtan başladı.

Etiştiynän sınırda bulunan Gagauziyanın stelasına, avtoprobegta pay alannar, Küçük ayın (fevral) 2-dä Komratta “Gagauziyanın halk birlii günü” sırasınnan ilgili, kısa bir miting yaptılar.

Kongres kararını aldı

2025-ci yılın Küçük ayın 15-dä, Komrat Kultura Evindä geçti “Gagauziyanın hepsi uurlarda deputatların hem kuvet dalları temsilcilerin Kongresi”, angısının yapılması için Kararı Gagauziya Halk Topluşu (GHT) 22 oylan 2024-cü yılın Kırım ayın (dekabri) 6-da aldıydı.

“Gagauziyanın hepsi uurlarda deputatların hem kuvet dalları temsilcilerin Kongresi”ndä bir soruşun incelemesi ortaya koyuldu – “1994-ci yılın Kırım ayın (dekabri) 23-dä Moldova Parlamentı tarafından kabledelän №344-XIII sayılı “Gagauziya (Gagauz Yeri) özel hak statusu için” Zakonunnan tanınan Gagauziyanın etkilerinä Moldova Respublikasının kuvetleri tarafından mutlak hem bütün garantiyalı altında üstünä alınan cuvapcılaa uymaları hakkında”.

Kongrestä alınan Karar yollanacek Moldova Respublikasının prezidentına, Parlamentın spikerına hem premyer ministrusuna, Rusiya, Türkiye hem ABD Prezidentına, Evropa Birliin hem Evropa Sovetin temsilcilerinä, Moldova Respublikasında akreditaţiyalı OESD misiyasına hem diplomatlar korpusuna, Evropa Birliii devletlerin başlarına, pravitelstvolarına hem institutlarına – Evropa politika cümnesi (EPS) samitında pay alannara. Bundan kaarä karar alındı danışmaa onnara yalvarmaklan, ki Gagauziya hem merkez kuvetlerinin arasında dargın ilişkilerin iileşmesindä yardımcı olsunnar.

Gagauziyanın Bayraana Valkaneş primariyasında saygısızlık kavgası

Küçük ayın (fevral) 20-dä Moldova premyer-ministrusu Dorin REÇEAN ofiţial vizitlän Gagauziyanın Valkaneş dolayında hem kasabasında bulundu, neredä Valkaneş-Kişinev elektrika stanţiyasının enilinmesinnän tanıştı, Kişinev-Komrat-Curculeşti M3 yolun düzülmesini baktı hem Valkaneş kasabasının primariyasında bir toplantıya katıldı.

Bu vizitlän ilgili Moldova pravitelstvosunun saytında haberlerdä hem basın açıklamalarında Gagauziya lafı kullanılmêêr, ama sadece “Valkaneş rayonu” hem “üülen regionu” terminneri var, sansın Valkaneş Gagauziya diilmiş hem Gagauziya hiç yokmuş ta.

Bu saygısızlık görüner ondan da, ani Valkaneş primariyasında olan toplantıda, neredä pay aldılar Gagauziyada seçilän erindeki kuvetlär azaları hem Gagauziyadan “Satul European” programasında pay alannar, Moldova Bayraanın yanında Gagauziya Bayraa yoktu, ama Evropa Birliin bayraa durardı.

Toplantıyı hazırlayan vaşkaneşlilär hem Moldova pravitelstvosu bunu “protokol sırasınnan ilgili” olarak yapılmasını açıkladılar.

İlkin bu saygısızlaa karşı çıktı Gagauziya Başkankası, angısı açıkladı, ani “Kişinev hem PASlan işbirliindä olan kollaborantlar vazgeçmeerlär cümnenin önündä Gagauziyayı aaşaltmaa”. Canabisi açıkladı, ani pek canı acıyêr ona, ani “buluşmada yoktu bir da adam, ani karşı koysun Gagauziya Bayraanın ortadan kaldırılmasına hem avtonomiyanın simvollarının çinenmesinä”.

Gagauziya Halk Topluşun Başı saurguladı: “Moldovanın Bayraanın yanında Gagauziya Bayraana er olmadı. Biz taa diiliz Evropada. Ama Evropada olarsak, ozaman bizim Bayramız orada hiç olmayacek ta. Bu büük bir yumuruk bütün Gagauziyaya”.

Komrat kasabasının primarı Sergey ANASTASOV sa kendi adaş primarından Nikolay POSMAKtan pay tuttu.

Ortalık kızıştıynan, Valkaneş primarı Nikolay POSMAK açıkladı, ani Gagauziya Bayraanı salondan o çıkarmamış, çünkü salonu bu toplantı için primariya Gagauziyada Moldova pravitelstvosunun temsilciinä kiraya vermiş da Bayraa pravitelstvonun temsilcisi Sergey ÇERNEV salondan çıkarmış. Nicä dä olsa, Gagauziya Bayraa oradan atılmıştı.

Herliim büün, 30 yıldan sora, Gagauziya avtonomiyası varsa hem 1994-cü yılın Kırım ayın 23-dä Moldova Parlamentı tarafından kabledilän “Gagauziya (Gagauz Yeri) özel hak statusu” Zakonu taa yaşarsa, ozaman Bayraamız da yaşêêr hem ona hererdä saygı lääzım olsun...

Belli ki, saygı sana var açan sän kendini sayêrsın. Kim ne istärsä desin, ama devlet varkana o devlettä hepsinä saygı lääzım olsun, diil salt nestä izmetçilerinä.

Burada örnek için: Gagauziyanın 25 yıldönümünü Kişinevda devlet tarafından bakılan zamandan Gagauziyaya saygı patredini dä tiprlêêrız.

Patretlärdä: Valkaneş primariyasında Moldova premyer-ministrusu Dorin REÇEAN ofiţial buluşma.

Kişinev Respublika sarayında Gagauziyanın 25-ci yıldönümü kutlaması zamnında.

“Düz Ava” kurucusunu hem ilk öndercisini Semön POMETKOyu büülü ustalınnan andılar

Artık adetä görä, Küçük ayın (fevral) 7-dä Komradın kultura Evindä 1971-ci yılda kurulan Gagauziyanın Semön POMETKO adına “Düz Ava” türkü hem oyun halk ansamblisi sıradakı yıldönümünä hem kendi kurucusunun hem ilk öndercisinin Semön POMETKOnun anmasına büük bir konţert gösterdi.

“Düz Ava” türkü hem oyun halk ansamblisi yaratmak konţertini siiretmää hem maestro Semön POMETKOyu anmak için Kultura Evinä geldilär Gagauziya Başkankası Evgeniya GUŢUL hem Gagauziya kultura Upravleniyası başı Marina SEMENOVA, ansamblinin taraftarları, muzika hem kultura zaametçileri, artistlär hem sıradan insannar.

Uzun vakıt sürtän bu şaşılacek konţert baaşladı unudulmaz bir gözellik hem büülü ustalık hepsinä, kim o günü bu konţertı siiretti.

Maestro Semön POMETKOyu anmak sırasında, Gagauziya İspolkomun hem kultura Upravleniyasının teklifinä görä, “Düz Ava” halk ansamblisinin artistinä hem Gagauziyanın kulturada Kıymetli zaametçisinä Georgiy KURTEVa Gagauziya Başkanın hem Halk Topluşun Şan gramotası hem dä “Gagauziya (Gagauz Yeri) – 30!” medalisi verildi.

Gagauziyada üürencilerin arasında Regional Olimpiadalar geçti

Küçük ayın (fevral) 2-dän 23-dän Gagauziya üürencilerin arasında şkola üürenmäk predmetlerindä Regional Olimpiadalar geçti.

Küçük ayın 2-dä 9-12 klaslardan 16 üürenci “Romın dili hem literaturası” (milli şkolalar) hem 72 üürenci “Biologiya” uurunda predmettä yarıştılar.

Küçük ayın 5-dä sä 3-4 klaslardan 247 üürenci matematika, dünneyi bilmä, rus dili, ana dili (gagauz ya da bulgar), romın dili hem angliyca dili predmetlerdä kendi bilgilerini gösterdilär.

Küçük ayın 8-dä 9-12 klaslardan 50 üürenci himiyada olimpiadaya katıldı. Hep o günü dä 9-12 klaslardan 78 üürenci geografiyada olimpiadaya bilgilerini gösterdi.

Küçük ayın 9-da 9-12 klaslarda üürencilerin arasında 93 üürenci rus dili hem literaturası hem dä 48 üürenci fizika predmetindä olimpiadada pay aldılar.

Küçük ayın 22-dä oldu olimpiadalar ana hem yabancı dillerdä. Orada gagauz dilindä pay aldılar 194 üürenci 5-8 klaslardan, 91 üürenci dä 9-12 klaslardan. Bulgar dilindä – 37 üürenci 9-12 klaslardan. Nemţä dilindä – 6 üürenci 9-12 klaslardan. Franţuz dilindä – 3 üürenci 9-12 klaslardan.

Küçük ayın 3-dä 8-12 klaslardan 44 üürenci pay aldılar informatikada olimpiadada.

Olimpiadada enseyennerä I, II hem III gradta diploma verildi. Bundan kaarä para baaşışları da oldu: 1-ci er için – 800 ley, 2-ci er için – 500 ley, 3-cü er için – 300 ley. Erleri kazanan üürencilerin üüredicilerinä dä 400-zär ley baaşış verildi.

Regional olimpiadalara enseyennär respublika olimpiadalarında pay alaceklar. 12-ci klaslarda Respublika olimpiadasında ensennär, avtomat olarak, o predmettä “10” notasını kablederlär hem ekzamendän kurtulêrlar.

Komrat Devlet Universitetı 34 yaşında

Otuz beş yıl geeri, 1990-cı yılın Orak ayın (iyül) 22-dä Gagauz Halkın Üstolan Kongresi 411 oylan (Kongrestä okadar delegat vardı) aldı Karar kurmaa Milli universitetı. Sora da, 1991-ci yılın Küçük ayın (fevral) 11-dä, bu universitet Moldova devleti tarafından tanındı da, Komrat Devlet Universitetı (KDU) olarak, büünkü günnerä etişti.

2025-ci yılın Küçük ayın (fevral) 11-dä Komrat Devlet Universitetı kendisinin 34-cü kurulma yılını yortulu toplantıylan, bilim konferenţiyasınnan, sergilärlän hem başka büük sıralarlan kutladı.

KDUnun büük salonunda olan yortulu kutlama sırasında pay aldılar universitetın o günkü büük musaafirleri: çeşitli universitetların rektorları, Moldova üüredicilik hem aaraştırma ministerliin devlet sekretari, Türkiye Respublikasının Büükelçiliin hem başka aşırı devletlerin diplomatları, Türkiye Respublikasının Komrat Başkonsulu, TİKA temsilcileri, Gagauziya Halk Topluşu Başın yardımcıları, bilim insannarı, universitetın üüredicilik personalı hem studentları h.t.b.

Kutlama sözünnän salonda bulunannara 3 dildä danıştı Komrat Devlet Universitetın rektoru Prof. Dr. Sergey ZAHARİYA.

Bundan sora kendi danışma hem kutlama sözlerini söledilär Moldova üüredicilik hem aaraştırma ministerliin devlet sekretari Adriana CAZACU, angısı baaşladı ministerliin Gramotalarını kimi KDU üüredicilerinä, Türkiye Respublikasının Komrat Başkonsulu Adnan HAYAL hem Türkiyedän gelän başaka insannar, TİKA Kişinev ofisin koordinatoru Tarık METE, Gagauziya Halk Topluşu Başın yardımcısı Georgiy LEYÇU, Azerbaycan Tehnik Universitetın (AzTU) rektoru Prof. Dr. Vilayat Memmed oolu VELİEV (*onlain*), kimi Türkiye Universitetların rektorları (*onlain*), Komrat primarı Sergey ANASTASOV, angısı baaşadı kimi KDU üüredicilerinä Gramotaları.

Kutlama sözünnän salonda bulunannara danıştı “Ana Sözü” gazetanın baş redaktoru Akademik Todur ZANET ta. Kutlama sözün sonunda Canabisi baaşladı KDUya TİKA yardımınnan tiparlanan kendisinin tarafından hazırladıı eni hem taazä çıkan 6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük”ü.

Yortulu toplantının sonunda KDU rektoru Prof. Dr. Sergey ZAHARİYA verdi universitetın Gramotalarını kimi KDU zaametçilerinä.

Sora, bir şennik olarak, KDU studentları kısa bir konţert gösterdilär.

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” –

Gagauzluu, Gagauz kulturasını, folklorunu hem dilini koruyan hem onnarın derinniini ortaya koyan bir kulturalı HAZİNE

Çeketmesi 1-ci sayfada.

Türkiye Respublikasının Komrat Başkonsulu Adnan HAYAL, Gagauziya kultura upravleniyasının baş zaametçiykası Anna POMETKO, Avdarma uşak başçasının gagauz dilindä terbiediciykası Viktoriya GARGALIK, Ütülü küüyün Saveliy Ekonomov adına liţeyin gagauz dilindä hem literaturasında üürediciykası Anna UZUN.

Bundan kaarä 6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmanın üzerindä çalışmalar için annattılar Sözlüün düzeldicisi Natalya KİVEL, “Pontos” basım evin direktoru Marçela MARDARE hem, belliki, Sözlüün avtoru Akademik Todur ZANET.

Kendi sözündä Akademik Todur ZANET şükür etti hepsi kuruluşlara hem insannara, kim hazırladı hem bölä gözäl geçirdi bu prezentaţiyayı hem hepsinä, kim saymadı zaametini dä geldi burayı da tatlı söz söledi 6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” için hem onu dünneyä çıkarması için.

Esaba alarak dünneydä eşi olmayan hem Gagauzluu, Gagauz kulturasını, folklorunu hem Gagauz dilini koruyan hem onnarın derinniini ortaya koyan bu kulturalı hazinesinin – 6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük”ün – önemni olduunu Gagauziya Başkankası Evgeniya GUŢUL, prezentaţiya sırasında,

ödülledi bu işä aarlıı koyan insannarı da kendi kararınnan onnara verdi:

“Mihail Çakir” ordenını – “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmasını hazırlayan Akademik Todur ZANETä

“Mihail Çakir” ordenını – “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmanın Gagauz dilindä baş nasaatçıykasına İvanna Dimitrievna ZANETä;

“Gagauziya (Gagauz Yeri) – 30!” medalisini – “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmanın düzeldiciykasına Natalya KİVELä;

“Gagauziya Başkanın hem Halk Topluşun” Gramotasını – “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmayı basıma hazırlayan “Pontos” basım evin direktoruna Marçela MARDAREya.

Ayrıca, Gagauziya kultura Upravleniyası verdi “Şükür Belgelerini” Pontos” basım evin zaametçiykasına hem Sözlüün mizanpajını hem kabının dizaynasını yapan Marina DİMİTRİUya hem dä “Balacron” tipografiyasının direktoruna Dumitru MUNTEANUya.

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmasının prezentaţiyası başarıldı Gagauziyanın ofiţial olmayan “Yaşa, Halkım!” gimnasınnan (laflar – Todur ZANET, muzıka – İlya FİLEV), angısını çaldılar Gagauziyanın anılmış artistkası Tatyana MİTİOGLU hem artistı Andrey İVANOV.

Akademik Todur ZANETin eni çıkan 6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmasının prezentaţiyasında pay aldılar hem, baaşış olarak, birär takım Sözlük kablettilär gagauz dili hem literaturası üüredicileri, uşak başçaların terbiedicileri, Kultura Evlerin zaametçileri hem başka kultura insannarı. Ayrıca Sözlük takımnarı baaşlandılar Gagauziyanın küülerin, üüredicilik hem kultura kuruluşların bibliotekalarına da.

Gagauz dilindä baş nasaatçıykası İvanna Dimitrievna ZANETin kanadı altında olan hem Akademik Todur ZANETin tarafından düzennenän bu 6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” 56 000-dän zeedä lafı, termini hem deyimi içinä alan bir yaratma. Bundan kaarä onda toplu 3000-nä yakın söleyiş, bilmecä, bulmaca, inanç, adet hem halk nışanı, angıları vererlär kolayını lafların maanalarını taa derindän açıklamaa, incelemää hem dooru kullanmalarını göstermää.

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmanın Ön sözü

Altı tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratması için sözümü başladarkan, isteerim candan-ürektän gelän en büük hem derin şükür laflarını sölemää o insannara, kimin inanınnan, yardımınnan hem arka olmalarınnan kolaylık verildi ömür boyunca en büük çalışmamı bu gözäl 6 toma dökmää, düzennemää hem, gagauz halkın, türk dünnääsının hem dä bütün dünneyin önünä sürüp, onu, geçmişimizdän, büünnän geleceemizä baaşlamaa.

27.01.2025. “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” takımı şükürlärlän veriler TİKA Başkan yardımcısına Dr. Mahmut ÇEVİKä.

06.11.2024 günü saat 12:04. “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” tiparlandıktan sora ana hem ool.

O insannar – Türkiye Respublikasının Kultura hem Turizma Bakannıın Türk İşbirlii hem Koordinaţiya Agenstvosunun (TİKA) başında duran insannar. O insannar, kim inandı 2021-ci yılda TİKAya verilän “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” proektını hem bu proektın 2024-cü yılda başarılmasınadan katkıda hem yanımızda bulundular. O insannar – bu dönemin TİKA Başkanı Serkan KAYALAR hem onun ekibi.

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” dünneyä, bekim, gelmeyeceydi, herliim 2018-ci yılda Kişinev TİKA programaların ofisindä bana baaşlanmaydı sadecä bir insanın zaametinnän hazırlanmış hem TİKA tarafından tiparlanmış 10 tomnuk “Orhun yazıtlarından günümüze Türkiye türkçesinin söz varlığı BÜYÜK TÜRKÇE SÖZLÜK” (2016 y.) takımı. O tomnarlan tanışmaktan sora inandım, ani, bölä bir büük işi o insan yaptıysa, bän dä yapabilirim.

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” – büünkü günädän eşi hem benzerisi olmayan 6 tomnuk bir enţiklopediyalı açıklayıcı temel Sözlüü, ani hazırlandı şindiki gagauz dilin yazısınnan aaz leksikasına görä hem, şindiyädän bilinän, eski gagauzça sözlüklerin yazı leksikasını da esaba alarak. Bu sözlük 56 000-dän zeedä lafı, termini hem deyimi içinä alêr. Bundan kaarä onda toplu 3 000-nä yakın söleyiş, bilmecä, bulmaca, inanç, adet hem halk nışanı, angıları vererlär kolayını lafların maanalarını taa derindän açıklamaa, incelemää hem dooru kullanmalarını göstermää.

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yapıldı Moldova Respublikasında, taa çoklukta Gagauziyada yaşayan gagauzların dilinä dayanarak, ama onun hazırlanmasında esaba alındı hem temelä koyuldu Bulgariyada, Greţiyada, Rusiyada, Kazahstanda, Ukraynada hem Dünnäyın başka köşelerindä gagauzların yazısı hem aaz dilleri dä. Onuşkacek hem onnarın yazılması onnara biraz “ters gelecek”.

23.10.2025. Kiyadın kabı – yaratmanın üzüdür: “Balakron” tipografiyasının baş zaametçisinnän Vasiliy ÇEBOTARIän.

Gagauz kulturasının hem türkologiya biliminin zengin bir payı olarak, “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük”, en ilkin, hazırlandı *Sonu 6-cı sayfada*

“Balakron” tipografiyasında “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” karımcalı kyanêêr.

tan, Gagauziyada yaşayan gagauzlara fasıl görünmesin kimi “eski” eniliklär, ani Sözlüktä önnerinä çı-

06.11.2024. Gagauziya kultura Upravleniyası Başı Marina SEMÖNOVAnın “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” takımınnan seftä tanışması.

06.11.2024. Güneşli gündä güneşli “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” takımına onun baş düzeldiciykasından Elena KARAMİTtän güneşli bakış.

04.11.2024. “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” takımın düzeldiciykası Marina DİMİTRİUylan.

“Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” takımın Ön sözü

05.11.2024. “Pontos” basım evin direktoru Marçela MARDAREylän.

Aleksandr DANÇ (05.11.2024, sol patret) hem Petros ALBERTEAN (08.02.2025, saa patret) – gagauzların altın elli hirurgları.

Sonu. Çeketmesi 5-ci sayfada

gagauz halkı için, onun laf hem lafetmäk delikatlıını üüseltmää deyni. O, bir yardımcı tertip gibi olarak, düzennendi gagauz dilindä lafedennerä hem gagauz dilini üürenennerä yardımcı olmaa deyni, gagauz laflarını dooru hem erindä kullanmalarında, cümledä erleştirilmelerindä hem söz sincirlemesindä. Bundan kaarä, bu çalışma verer kolayını Gagauzluu, Gagauz Dilini hem Kulturasını en üüsek uurlara kaldırmaa hem dä, bir zengin hazine olarak, bilimnän bilimcilerä baaşlamaa.

6 tomnuk “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” düzennendi hem temelleştirildi ömür boyunca topladıım gagauz dilin sedeflerindän, folklor hem etnografiya aaraştırmalarımdan, topladıım audio hem video yazılardan, incäzanaatı hem literaturamızı incelemelerimdän. Bu Sözlüün temel köşä taşları oldular benim türkologiya uurunda yazılan hem tiparlanan kiyatlarım: 2011-ci yılın en ii enţiklopediyası tanınan hem taa sora “Moldova Respublikasının Altın kiyadı” (“Cartea de aur a Republıcıı Moldova”, 2016 y.) enţiklopediyasına

01.02.2025. Komrat “Panaiyanın İver ikonasının karı manastırın kurucusuna hem duhovniinä Shieromonah Ioann (Peioglo)ya yazı.

girän “GAGAUZLUK: Kultura. Ruh. Adetlär” (2010 y.) kiyadım hem 2017-ci yılda dünneyi görän “Gagauzların kayıp olan dilinin hem kultura adetlerinin Moldovada korunması” adlı 3 bilim kiyadı: 1-ci kiyat (“Gagauz halk masalları”, “Gagauz Folk Tales”, “Poveşte populare găgăuze”, «Гагаузские народные сказки»); 2-ci kiyat (“Gagauz türküleri, söleyişleri, bilmeceleri”, “Gagauz songs, Proverbs, Riddles”, “Cântece, proverbe, ghicitori găgăuze”, «Гагаузские песни, пословицы, загадки»); 3-cü kiyat (“Gagauz yortuları, adetleri, sıraları”, “Gagauz Holidays, Customs, Riters”, “Sărbători găgăuze, tradiţii, obiceiuri”, «Гагаузские праздники, обычаи, обряды»).

İnanêrım, ani “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” verecek kolayını Gagauz Halkı köklerinä dönsün, derindän üürensin hem diriltisin kendi tarafından artık unudulmak kertiinä getirilän Gagauz Dilini. Bu sözlük faydalı olacek hepsinä, kim meraklanêr gagauz dilinnän, gagauzlarlan hem gagauzluklan: türkologlara, etnograflara, folklorculara, kulturamıza izmet edän incäzanaatçılara, gaguz dilin üüredicilerinä, bu işleri üürenän studentlerä, yazıcılarlan jurnalistlerä, sıradan insannara h. t. b.

Şükür ederim Allaha, ani kuvet hem sabur verdi bu Sözlüü hazırlanma yolumda durgunmayım hem, zorluklara bakmadaan hem onnarı aşarak, hep ileri gideyim.

Şükür ederim benim eşimä, ani saburlan dayndı hem arka oldu bu sözlüün hazırlamasının hem düzen yapılmasının 3 yıllık gecä-gündüz çalışmama.

Şükür ederim benim en baş nasaatçıma, konsultatıma hem duacıma – anama, angısının aydınnadıcı fikirinnän hem dualarınnan bu Sözlüün büük işi aslıya çıktı.

Şükür ederim hepsi o insannara, kim bu üç yılın içindä benimnän bilä, omuz-omuza, dittilär, dooruttular, dizdilär hem yardım ettilär üzä çıkarmaa bu eşi olmayan zenginnii.

Tekrar şükür ederim hepsinä kim inandı hem, arka olup, kolaylık verdi ömür boyunca en büük çalışmamı bu gözäl 6 tomnuk enţiklopediyalı açıklayıcı “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük” yaratmasını yaratma kaluplarına dökmää hem Gagauz Dilin laf hem söz zenginnik varlıını dünneyin korunma hazinesinä koymaa.

Hem taa bir iş. Sözlük – bu cannı bir yaratmadır, angısı duuêr, yaşêêr hem, durmamayca enilenip, taşêr hem zenginneşer. Onuştan bir şüpäm yok, ani ileri dooru da onun ekleri, doldurulması hem enilenmsi, mutlaka, olacek, çünkü hergün peydalanêr eni laflar hem da binnärcä yılların tozları altından kimi unudulmuş sözlär er üzünä çıkêr. Onnarı da lääzım olacek bu Sözlää eklemää hem dil varlıımızı zenginnetmää.

Bu varlımızın adı da var: 56 000-dän zeedä laf, termin hem deyim içinä alan yaklaşık 4500 sayfalık 6 tomnuk bir enţiklopediyalı açıklayıcı temel – “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük”, angısının içindä iki dildä 2 138 000 zeedä laf bulunêr. Hepsini onnarı lääzımdı insandan, yazıcılardan, folklordan hem yazılı yaratmalardan bulmaa, ayıtlamaa hem toplamaa hem dä sıraycasına kaluplu yuvalara erleştirmää. Şükür Göktä Bobaya, bunu da yapabildik!

Akademik Todur ZANET

06.11.2024. Sözlüün avtorun batüsu Stepan ZANET hem batüsünun kızı İvanna Uzun.

06.02.2025. Gagauzların dostu hem yazıcı Titus ŞTİRBU “Büük Gagauzça-Rusça Sözlük”län tanışêr.

2024-cü yılın kultura çalışmalarında yortulu kutlama oldu

Küçük ayın (fevral) 12-dä Gagauziya kultura upravleniyası, 2024-cü yılda çalışmasının sonuçlarını esaba alıp, Komrat Kultura Evindä düzennedi bir yortulu toplantı, neredä kultura ömüründä hem uurunda zaametçilerä ödüllär verildi.

Burayı toplanan insannarın önündä Gagauziya kultura Upravleniyasının başı Marina SEMÖNOVA, 2024-cü yılda önemni kultura olayları için annadarak, bir nasaat tuttu. Nedän sora, kultura ömüründä hem uurunda zaametçilerä, çeşitli nominaţiyalarda ödül hem "Şükür belgisi" verildi:

"2024-cü yılda kultura proektların hem iniţiativaların ilerlemesi uurunda çalışmaklar için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Kongaz Kultura Evinä – direktor Matröna HRİSTEVA.

"Muzeylerin arasında 2024-cü yılda en büük başarılar için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Ütülü küüyün İstoriya hem tarafı aaraştırma muzeyinä – önderci Sofiya PANÇEVA.

"Bibliotekacılı ilerletmäk hem okumaya populärizaţiya yapmak için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Valkaneş kasabasının A.S. Puşkin adına bibliotekasına – direktor İrina ÇERNEVA.

"Uşak muzıka şkolaların arasında 2024-cü yılda en büük başarılar için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Valkaneş kasabasının uşak muzıka şkolasına – önderci Mariya ÇERNEVA.

"Uşak resimcilik şkolaların arasında 2024-cü yılda en büük başarılar için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Valkaneş kasabasının uşak resimcilik şkolasına – önderci Lüdmila ONOFREY.

"Halk adetlerini korumak için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Kazayak "Sevda" ansamblisinä.

"Halk yaratmasını ilerletmäk hem faydalı işbirlii için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi İlya hem Evdokiya KÖSÄlerä.

"Halk yaratmasını ilerletmäk hem gagauz literaturasına katkılar için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Galina SİRKELİyä.

"Halk yaratmasını incäzanaatını ilerletmäk için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Kongaz küüyün "Cızdırık" teatrusuna – önderci Pelageya İVANOVA.

"Ek üüredicilik uurunda faydalı işbirlii için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Çadır kasabasının Uşakların yaradacılık Evinä – önderci Elena DANACI.

"Başarılı çalışmaları hem Gagauziya kulturasına katkıları için" ödül hem "Şükür belgisi" verildi Konstantin DUŞKUya, Regional ses studiyasının direktoruna.

Komrat №6 "Gülüş" uşak başçasında gagauz dili sırası

Gagauziyanın üüredicilik upravleniyasının tarafından açıldı çok dillerin ilerletmesini hem populärizaţiya marafonunu aslıya çıkarmak için, uşak başçasının zaametçilerin teklifinä görä, 2025-ci yılın Büük ayın (yanvar) 22-dä Komrat №6 "Gülüş" uşak başçasında oldu bir buluşma sırası büük gagauz yazıcısınnan, akademiklän, türkolog-lan, folklorcuylan Todur ZANETlän.

Buluşma sırasında hazırlanmak grupalardan uşaklar annatılar Todur ZANETin "Böcecik" kiyadından peetleri hem çaldılar onun laflarına yazılı türküleri.

Bundan kaarä, folklorcunun ömür boyunca topladıı şakalı gagauz cümbüşlerinä görä, büük grupalardan uşaklar, gözäl hem şakalı teatru inşenirovkaları yaptılar.

Ayırıca bu sıraya buyur edilän muzıkacı İvan JELEZNIY, kendi oolunnan Arseniy JELEZNIYlan, gagauz "Oglan" halk türküsünü çaldılar.

Dillerin ilerletmesini hem populärizaţiya marafonunu aslıya çıkarmak için bu yortulu sırayı hazırladılar Komrat №6 "Gülüş" uşak başçasının gagauz dilindä üüredici-yka-terbiediciykaları Anna Vasileyvna PAVALATİ hem Anna Födorovna GRİÇENÜK, hem da uşak başçasının direktor yardımcısı hem metodistı Ekaterina Vladimirovna LEYÇU.

Kaynak: Komrat №6 "Gülüş" uşak başçasının facebook sayfası

Buyurun Gagauziyaya!

Küçük ayın 14-16 günnerindä Kişinevdakı "MoldExpo" merkezindä geçti XXVIII-ci "Tourism & Travel Expo – 2025" Halklararası maasuz sergi, angısını hazırladılar Moldova kultura ministerlii, Milli turizma bürosu, "MoldExpo" Halklararası sergi merkezi hem dä onnara arka oldular kimi Moldova rayonnarın hem Gagauziyanın erindeki kuvetlär organnarı.

"Tourism & Travel Expo – 2025" Halklararası sergisinin çerçevesindä yapıldı maasuz turistika uurunnan ilgili pek gözäl bir kultura sırası – "Hora: adetlär aracılıınnan birleşin" yarışmak Festivali, neredä, başka 13 erdän kaarä, pay aldılar Gagauziyadan artistlär dä. Onnarın arasında vardılar Kongaz Kultura Evi hem Kongazdan "Cızdırık" hem Komrattan "Bürüncük" teatru kolektivları, Baş küüyü (Kirsova) muzeyi, Gagauziyanın Semön POMETKO adına "Düz Ava" türkü hem oyun halk ansamblisi, Ferapontyevka küüyün "Juravuşka" hem Komrattan "Kadınca" ansamblileri.

Festivalin ana temasıydı – "Soba aazında" stendları hazırlamaa hem bu çerçevedä kendi turistika programalarını hem halk oyunnarını göstermää.

Gagauziyadan hepsi kolektivların gösterileri büüledi sergiyä gelän insannarı, siiredicileri hem Festivalin jürisini. Ama en şaşılacek iş oldu, açan "Düz Ava" türkü hem oyun halk ansamblisi gösterdi "Gagauz düün oyunu"nu. Bu oyunun büüleyici energetikasınannan dä bütün Gagauziya "Hora: adetlär aracılıınnan birleşin" yarışmak Festivalindä II-ci eri kazandı.

Kutluca olsun hem buyurun Gagauziyaya!

Yıl Başı yortularına adanan "Kolada adetleri – 2025" festivali

Büük ayın 10-da Komrat Kultura evindä geçti "Kolada adetleri – 2025" festivali, angısını, Kaul-Komrat Eparhiyasının yardmınnan, hazırladılar Gagauziyanın üüredicilik hem kultura Upravleniyaları. Bu festival adandı Yıl Başı yortularına: Koladaya, "Hêy-hêy" hem "Çıbık günü" ("Surva") yortularına.

Bu yıl "Koladı adetleri" festivalindä pay aldılar folklor ansamblileri hem Gagauziyanın üüredicilik kuruluşlarından insannar.

Kutlamak hem selemnemäk sözlerinnän "Kolada adetleri – 2025" festivalinä katılannara danıştılar Gagauziya üüredicilik Upravleniyasının başı Natalya KRİSTEVA hem Gagauziya kultura Upravleniyasının başı Marina SEMÖNOVA.

Sora, ştenadan, gagauzların hem tarafımızın Yıl Başı, Kolada, "Hêy-hêy" hem "Çıbık günü" ("Surva") adetlerimiz için annattılar hem o adetleri gösterdilär: "Gagauz Dernää" folklor ansamblisi; "Düz Ava" örnekli türkü hem oyun halk ansamblisi; "Tomay sesi" folklor ansamblisi; Aydar küüyün "Födor Angeli" gimnaziyasının üürencileri; Başküüyün (Kirsova) "Mihail Tanasoglu" gimnaziyasının üürencileri; Çadır kasabasının "Bucak kızları" folklor kolektivı hem "Allegro" vokal studiyası, "Mihail Çakir" hem "Mihail Guboglu" teoretik liţeylerin koladacıları; Dizgincä küüyün klisä şkolasının kolektivı hem Ayoz Troiţa klisesi türkücüleri; Kazayak küüyün "Sevda" folklor ansamblisi hem "Duygum" halk instrumentleri ansamblisi; Kıpçak küüyün "Semön Baranovskiy" teoretik liţeyin üürencileri; Kırlannar küüyün "İlya Sınku" gimnaziyasının koladacıları; Komrat Kultura evin "Bürüncük" teatru kolektivı; Kongaz küüyün "Altın Çöşmä" oyun ansamblisinin koladacıları hem "Taraf" halk muzıka orkestrası, Kongazdan "Cızdırık" teatru kolektivı, "Nikolay Çebanov" hem "Varvara Topal" gimnaziyaların koladacıları, "Suleyman Demirel" moldotürk teoretik liţeyin hem "Todur Zanet" teoretik liţeyin üürencileri; Svetlıy küüyün gimnaziyasının üürencileri; Valkaneş kasabasının "Yıldızlar" halk oyun ansamblisi.

Bu unudulmaz "Kolada adetleri – 2025" festivali akıldan silinmesin deyni, onda pay alannara hepsinä Diplomnar, Metinnik belgeleri hem baaşışlar verildi.

"ANA SÖZÜ"Gagauz dilindä gazeta
Çıkêr 14.08.1988 beeri

Kurucu "ANA SÖZÜ" S.R.L.
Sertifikat No. 1003600086420

Todur ZANET
Baş redaktor

İndeksi - PM – 21358

Gazeta "Universul" basım evindä basılêr
Tiraj – 3020 ekz. Sımarlamak No: 87

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM – 2028, Moldova, Kişinêu,
c/p Nr. 1025. Tel/fax: 022 28-18-04

e-mail: todur.zanet@gmail.com
zanet@anasozu.com